

ПОПРИ ТИСК ЗАХОДУ: УКРАЇНСЬКИЙ УРЯД ЗАХИЩАЄ ГАЗОВІ СХЕМИ

DESPITE WESTERN PRESSURE: THE UKRAINIAN GOVERNMENT IS PROTECTING GAS SCHEMES

Реформи в енергетичній сфері забуксували, щойно розпочавшись. Європейські партнери розчаровані: Київ обкручує їх круг пальця. Українські ж споживачі продовжують платити власникам офшорних посередників.

Український уряд саботує виконання ухваленого 2015 року закону про ринок газу

Українські урядовці люблять похвалитися тим, що Україна виборює енергетичну незалежність – вже кілька років повністю відмовилася від російських поставок і закуповує газ у країнах ЄС, заощаджуючи гроші. Однак розхвалена урядом енергетична диверсифікація поки не стосується гаманця пересічного українця. Споживачі досі не мають вибору і мусять терпіти одного безальтернативного постачальника – як би він не підвищував ціни чи навіть свавільно не відключав газ цілим будинкам. У кожній області продовжує існувати свій «Кремль з газовим краном» і називається він «облгаз».

ОФШОРНІ ПОВЕЛИТЕЛІ ТРУБИ

Обласні газорозподільчі компанії – монополісти і мають майже безмежну владу над своїми клієнтами. Власник більшості облгазів – олігарх Дмитро Фірташ, який добре знається на посередницьких газових схемах ще з часів сумнозвісного «РосУкрЕнерго». Облгази зазвичай оформлені на офшорні компанії і подекуди громадяни навіть не знають, кому саме вони платять за газ. Це – унікальні підприємства. Вони є операторами обласних газорозподільчих мереж, які належать не їм, а державі. «Це дуже незвичні структури, які не мають сенсу. З одного боку облгази не зацікавлені здійснювати значні інвестиції в мережі, з іншого боку вони можуть блокувати використання мереж конкурентами, які також хочуть вийти на кінцевого споживача», – зазначив у розмові з DW експерт Німецької групи радників при уряді України Георг Цахманн (Georg Zachmann).

Німецький експерт констатує, що виходом на український ринок газу цікавляться і великі західні компа-

нії, такі як французька Engie. Поява інших гравців дала би українським споживачам можливість обирати собі постачальника, який запропонує найкращу ціну. Приміром, у Німеччині споживач може обрати з декількох десятків постачальників. При цьому найдешевші з них продають газ на 30-50 відсотків дешевше, ніж найдорожчі. Поміняти постачальника можна негайно, лише заповнивши формуляр в інтернеті, щойно чинний оператор підніме ціни. Таку перспективу з подачі Європейського Союзу з 2015 року теоретично отримали і українці. Саме забезпечення конкуренції – основна мета ухваленого тоді за європейським зразком закону про ринок газу.

ЗАКОН, ЩО НЕ ДІЄ

Однак український уряд вже два роки саботує виконання закону своїми постановами. Зокрема, у березні цього року Кабінет міністрів України ще на рік подовжив «перехідний період», протягом якого за облгазами та їх дочірніми структурами закріплено ексклюзивне право на постачання газу. Офіційна мета перехідного періоду – унеможливити стрибок цін. Адже відкриття ринку для всіх постачальників лише за деякий час може знизити ціни для споживачів, після того, як на ринку закріпиться значна кількість нових гравців і запанує жвава конкуренція. У короткостроковій перспективі відмова від цінового регулювання, яка також є частиною лібералізації ринку газу, справді може призвести до подорожчання палива. Із цим погоджуються і західні партнери,

Більшість облгазів в Україні через офшорні фірми контролює Дмитро Фірташ

зокрема, фахівці Енергетичного співтовариства (ЕС), членом якого є Україна.

Водночас, в Енергетичному співтоваристві критикують, що під приводом перехідного періоду український уряд продовжує цементувати привілейоване становище облгазів. «Це неприпустимо, коли під виглядом заходів із соціального захисту закріплюється концентрація на ринку», – наголосив у розмові з DW представник Секретаріату Енергетичного співтовариства Дірк Бушле (Dirk Buschle). Минулого тижня співтовариство відкрило провадження щодо порушення зобов'язань, які взяла на себе Україна, вступаючи в організацію. Європейські партнери вимагають скасувати привілеї для окремих постачальників і якнайшвидше дати «зелене світло» новим компаніям, що передбачено законом про ринок газу.

ЗАКРІПЛЕННЯ МОНОПОЛІЇ ПІД ПРИВОДОМ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ

Постановою Кабінету міністрів № 187 від 22 березня 2017 року весь ринок газу для населення вписаний у тісні рамки: «Нафтогаз» купує паливо українського видобутку за фіксованою ціною у своєї дочірньої компанії «Укргазвидобування» і передає його на реалізацію чітко визначеному переліку газорозподільчих компаній. «Цим положенням закріплюються позиції монополістів – облгазів. Фіксовані ціни спотворюють ідею вільного ринку і блокують залучення міжнародних компаній», – критикує Дірк Бушле.

Міністерство енергетики і вугільної промисловості України на момент виходу статті не відреагувало на запит Deutsche Welle щодо пояснення мотивів цієї постанови.

Енергетичне співтовариство скерувало українському урядові лист з пропозиціями, як забезпечити виконання міжнародних зобов'язань, гарантувавши соціальний захист населення. Ці пропозиції передбачають право на перехідний період в разі потреби регулювати відпускні ціни на рівні окремих областей. Однак закуповувати газ всі оператори мають на рівних умовах – на конкурентних оптових ринках. Це дозволило би міжнародним гравцям робити українцям цікаві цінові пропозиції, переконаний Бушле. Крім того, можливість напряму продавати видобутий в Україні газ отримав би і «Нафтогаз» – без nepoтpибних посередників в особі «облгазів».

Облгази встановлюють на паливо непрозорі націнки і споживачі мають платити – у них немає вибору

Після десятиліть безкоштовного користування державними мережами, буцімто вже незрозуміло, кому вони належать

РОЗДРАТУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПАРТНЕРІВ

В Енергетичному співтоваристві не приховують роздратування діями українського уряду. Адже ще торік організація надала свої пропозиції щодо того, як привести заплановані заходи у відповідність до положень Енергетичного співтовариства. Однак український уряд... проігнорував рекомендації ЕС. «Ми можемо лише здогадуватися, якими мотивами керувався уряд», – дипломатично зазначає Бушле.

Натомість експерт київського Центру Разумкова з енергетичних питань Володимир Омельченко свою оцінку ситуації висловлює прямо: «Досягнуто олігархічний консенсус між державними топ-менеджерами і крупним бізнесом, який контролює облгази». Експерт вказує на те, що монопольне становище облгазів є головним фактором підвищення цін на газ для населення, на рівні з підняттям закупівельних цін. Омельченко наголошує, що в обмін на монопольне право заробляти на продажі газу населенню на облгази покладено відповідальність за ремонт газових мереж. Однак скільки коштів вкладеться в модернізацію і наскільки якісно вона робиться ніхто не контролює. «Таких повноважень у державних органів просто немає», – каже експерт.

ПАРАДОКС БЕЗКОШТОВНИХ МЕРЕЖ

Аналітик Німецької групи радників Георг Цахманн зазначає, що Європейський Союз усвідомлює, що нинішній статус-кво лише веде до збагачення власників «облгазів», тому через Енергетичне співтовариство Захід вирішив покласти цьому край. «Більшість облгазів належить Дмитрові Фірташу, який встановив цю систему за допомогою своїх політичних зав'язків», – констатує Цахманн.

Тим часом, додає німецький експерт, облгази продовжують безкоштовно користуватися державними газорозподільчими мережами. А уряд не віддає їх в оренду незалежним операторам з цікавим поясненням: запчастини і агрегати, які облгази використовують при проведенні ремонтних робіт, є власністю цих компаній. **Отже, після десятиліть безкоштовного користування державними мережами, буцімто вже незрозуміло, кому вони належать.**

<http://www.dw.com/uk/>